

Nr 253.

Av herrar **Wagnsson** och **Norman**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering av den årliga lästiden vid folkskolan m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 149 angående reglering av den årliga lästiden vid folkskolan m. m. framläggas under rubriken »Förstärkning av undervisningen i två- eller flerklassiga undervisningsavdelningar» vissa av de sakkunniga förordade förslag rörande organisationen av skolavdelningar, som bestå av flera årsklasser. De föreslagna anordningarna äro huvudsakligen av två slag. Utmärkande för den ena typen är, att lärjungarna i flerklassiga avdelningar skola under någon tid växelvis befrias från deltagande i undervisningen. Enligt den andra organisationstypen avkortas däremot icke lärjungarnas deltagande i den under läsåret pågående undervisningen, utan ett något ökat antal lärartimmar för vecka ställes till skolavdelningens förfogande, varigenom läraren erhåller möjlighet att några timmar i veckan ägna sig uteslutande åt en eller ett par klasser utan att hindras av tillsynen och ledningen av andra klasser.

Det här ovan först angivna alternativet skulle i praktiken kunna i exempelvis folkskolavdelningen i 6-klassig B₂-skola genomföras på det sättet, att endast 3—4 klasserna under några veckor deltog i undervisningen och på samma sätt under andra veckor endast 5—6 klasserna bevista skolan, medan under den återstående delen av läsåret undervisningen omfattar skolans samtliga klasser 3—6. Enligt vår mening bör en sådan anordning få tillämpas endast om den årliga lästiden vid skolan uppgår till 39 veckor och under förutsättning, att lästiden för varje barn icke understiger den i propositionen föreslagna minimimitiden $36\frac{1}{2}$ veckor. Upprätthållas icke dessa krav, uppstår en skoltyp, som betänkligt påminner om de äldre periodläsande halvtidsskolorna. Särskilt bör beaktas, att, sedan lästiden vid minst 80 procent av de ifrågavarande skolorna utgör $36\frac{1}{2}$ eller 39 veckor även för barnen, skulle medgivande att låta barnens lästid nedgå under $36\frac{1}{2}$ veckor kunna medföra avsevärd försämring av det nuvarande skolväsendet.

Avkortning av barnens undervisningstid kan givetvis genomföras även på det sättet, att undervisningstiden för vecka minskas med några timmar, utan att den årliga lästiden avkortas. Av praktiska skäl (hänsyn till skolskjutsar m. m.) torde det bli nödvändigt låta ledigheten omfatta hel dag

för de barn den gäller. Anordningen sammanfaller således helt med den form av modifierad varannandagsläsning, som växellevet utgör, vilket dock enligt gällande författning må tillämpas endast om skolvägarnas längd eller andra förhållanden av liknande betydelse föranleda därtill. Uppenbart är emellertid, att varken den ena eller den andra formen för minskning av lärjungarnas undervisningstid kan anses innebära en förstärkning av skolväsendet, då $36\frac{1}{2}$ eller 39 veckors årlig lästid utan avkortning för barnen redan införts i sådan utsträckning, att icke ens 14 procent av antalet läraravdelningar kvarstå vid $34\frac{1}{2}$ veckor.

Som en verklig förstärkningsanordning kan man däremot utan tvekan betrakta förslaget att i flerklassiga skolavdelningar något utöka antalet lärartimmar. Likväl har, synes det oss, en i detta sammanhang betydelsefull synpunkt icke blivit i tillbörlig grad beaktad. Det är känt, att man mångenstädes hyst tvekan angående möjligheten att i flerklassiga skolavdelningar med gott resultat införa även 7:e årsklassen. Denna tvekan har sin grund bland annat däri, att, då folkskolan blir sjuårig, måste en väsentlig del av den eljest till fortsättningsskolan förlagda undervisningen överflyttas till folkskolan. Detta möter inga särskilda svårigheter, då folkskolans sjunde klass är anordnad enligt A-formen, och även i andra skolformer kan undervisningen i modersmålet och naturkunnighet förläggas till den sjuåriga folkskolan. Annorlunda ställer det sig beträffande undervisningen i medborgarkunskap. Undervisningen i detta ämne kan till största delen icke med fördel meddelas i folkskolan med mindre läraren beredes tillfälle att erforderligt antal timmar uteslutande eller åtminstone huvudsakligen sysselsätta sig med lärjungarna i sjunde årsklassen. Där skolan anordnas på detta sätt, kan däremot undervisningen jämväl i medborgarkunskap lämpligen förläggas till sjunde klassen även i skolor med flerklassiga avdelningar. Den ettåriga fortsättningsskolan kan då, om så önskas, göras helt yrkesbestämd. Det eljest svårlösta problemet angående sambandet mellan sjunde årsklassen och den ettåriga fortsättningsskolan vid landsbygdsskolor vinner på detta sätt, vill det synas, en tillfredsställande lösning.

De försök med förstärkningsanordningar, som hittills förekommit med stöd av anslag, som beviljats av riksdagen, hava avsett ovan angivna förhållanden och därför uteslutande gällt flerklassiga undervisningsavdelningar som omfattat även den sjunde årsklassen. Enligt propositionen skulle förstärkning med ökat antal lärartimmar medgivas även sexklassiga skolor, småskolor och andra avdelningar, i vilka icke ingå sjunde årsklass. Häremot hava vi intet att invända, men däremot göra vi gällande, att behovet av förstärkningsanordningar vid sådana flerklassiga undervisningsavdelningar, i vilka ingår sjunde årsklass, icke skulle bli i tillräcklig utsträckning tillgodosett enligt det i propositionen framlagda förslaget. För ordnande på ovan angivet sätt av undervisningen i sjunde klassen och den

ettåriga fortsättningsskolan är det nämligen nödvändigt att sjunde klassen erhåller några timmar skild undervisning, även om antalet lärjungar i den flerklassiga avdelningen är väsentligt lägre än det, som enligt propositionen skulle utgöra ett av villkoren för statsbidrag till timlärartimmar. Lämpligen torde i detta avseende kunna gälla olika bestämmelser för å ena sidan sexklassiga folkskolor och sådana avdelningar i sjukklassiga skolor, vilka icke omfatta den sjunde klassen, och å andra sidan sådana flerklassiga avdelningar, i vilka ingår även sjunde årsklassen. Om för den förra gruppen de i propositionen angivna villkoren bliva gällande, bör för den senare gruppen timlärararvode kunna utgå, om lärjungeantalet överstiger 20. Kan spørsmålet icke i huvudsak ordnas på nu angivet sätt, uppstår i många fall stora svårigheter och kostnader för lärjungarnas i sjunde klassen transporterande till annan skola eller inrättande av ytterligare en lärartjänst.

Med stöd av det anförda hemställes,

dels att riksdagen måtte uttala att vid sådan differentiering av lästiden vid folkskolorna, som omförmäles i propositionen nr 149, bör tillses, att den årliga lästiden för lärjungarna icke kommer att understiga $36 \frac{1}{2}$ veckor,

dels ock medgiva att statsbidrag till arvode åt timlärare vid två- eller flerklassiga undervisningsavdelningar, i vilka ingår även folkskolans sjunde årsklass, må på i propositionen eljest angivna villkor utgå, då antalet lärjungar i avdelningen uppgår till minst 20.

Stockholm den 21 mars 1939.

Ruben Wagnsson.

David Norman.
